

ERDER Sema, KentSEL Gerilim,
Um:ag yay., 2. baskı, Ağustos 2002,
ss. 21-28.

I. KİTLESEL TOPLUMSAL HAREKETLER

Günümüzde yaygın olarak gözlemlenen ve genel olarak heterojen grupların farklı eksenlerde bir araya gelerek, çeşitli niteliklerdeki taleplerini gündeme getirdikleri "kitlesel toplumsal hareketler" değişik alanlarda çalışan sosyal bilim uzmanları tarafından yaygın olarak tartışılmaktadır. Kitlesel toplumsal hareketler, uzun zamandır, kentsel hareketler, etnik hareketler, kadın hareketi ve çevre hareketleri gibi konularda ve her hareketin kendi anlamı içinde ayrı düzenlerde ele alınmakta ve değerlendirilmekteydi. Son dönemlerde bunlar, daha genel bir çerçevede, yeni tür siyasal hareketler olarak, devlet-toplum ilişkilerine etkileri, sınıfsal hareketlerden farklılık ve toplumsal tabakalaşmaya etkileri yönleriyle incelenmekte ve tartışılmaktadır. Bu araştırma kentsel hareketler ve toplumsal genilim konusundaki tartışmalar üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu bölümde ise, kitlesel toplumsal hareketleri genel olarak değerlendiren bazı görüşleri kısaca aktarmakta yarar görülmektedir.

Bu değerlendirmelerde, öncelikle, toplumsal hareketlerin, bugüne kadar alışılmış çıkar grupları, siyasal parti hareketleri gibi örgütlü hareketlerden farklılığı dikkati çekmektedir. Bu hareketlerin genellikle daha gevşek gruplara ve ilişki ağlarına dayandığı gözlenmektedir. Pakulski, toplumsal hareketlerin örgütlü politik grupların yürüttükleri protesto hareketlerinden farklı olarak; karar alma yönünden, çok merkezli, katılımcı yönünden ise "üye"lerden çok, destekçilere ve sempaticianlara dayanan hareketler olduğundan söz etmektedir. (Pakulski, 1993. s: 132). Toplumsal hareketlerin "sınıf" hareketleriyle

ilişkisi ve farklılıkların konusu da bu bağlamda tartışılmaktadır. Kitlel toplumsal hareketlerin dikkati çeken özelliği, bunların yaygın olması ve siyasal toplumun dışında kalan alanlarda, kendiliğinden oluşan enformel gruplar, cinsiyet grupları, yerel gruplar gibi gruplarca gerçekleştirilmesidir. Pakulski, bunu, özellikle günümüzün karmaşık toplumlarında, toplumsal çatışma dinamiklerinin çok daha çeşitlenmiş olmasına bağlamaktadır. Bu bağlamda, Pakulski, bu hareketleri, toplumdaki çatışma eksenlerinin sınıf çatışmalarının dışındaki alanlarda da yaygınlaşmasına bağlamaktadır. Ancak, Pakulski, bu hareketlerin kaynağında yatan çatışmaları, tıpkı sınıf çatışmaları gibi, toplumlarda yaygın, kalıcı etkilerinin olabileceğinden söz etmektedir (Pakulski; 1993. s: 151).

Fuentes ve Gunter Frank da, genellikle, bu tür hareketlerin "adaletsizlik" duygusuyla oluşan, **saldırgan** olmaktan çok, kendi haklarını **savunmaya** yönelik; **kalıcı** olmaktan çok **geçici** olan; katılımcılar arasında geçişken olabilen ; bazen birbirini **destekleyici**, bazen de, birbirine **yarışan**, hatta **çatışabilen** hareketler olduğuna dikkati çekmektedirler. Fuentes ve Gunter Frank, bu hareketleri, esas olarak devlet kurumlarının ve devletin gücünün birçok bireysel ve toplumsal talebi karşılamakta gittikçe yetersiz kalmasının bir sonucu olarak görmekteydir. Dünyadaki ekonomik ve toplumsal gelişmeler karşısında, devletin, bireyin haklarını ve isteklerini karşılamakta yetersiz kalmasıyla canlanan bu hareketler, bir anlamda, kurumsal siyasal gücün kullanımıyla ilgili kurulların -ya da "demokrasi" kuralının- değiştirilmesine dönük taleplerin ifadesi olarak da kabul edilebilmektedir. (Fuentes ve Gunter Frank; 1989: s: 190-191).

Malcolm Waters, son dönemlerde dünyada yaygınlaşan, bölgesel, yerel, etnik, cinsiyetçi, kuşaklararası, dinsel farklılık gibi çok çeşitli konularda ortaya çıkan bu tür toplumsal hareketleri, daha çok tabakalaşmaya etkileri yönünden incelemektedir. Waters'a göre, bugün dünyada iki yönlü bir süreç yaşanmaktadır: Bir yandan işçi sınıfı hareketlerinin başanlıyla elde edilmiş birçok kazanım "eşitlik ve yurttaşlık hakkı" olarak yetersizleşmekte, yaygınlaşmakta ve kitleleşmekte; diğer yandan, devlet, bütün bu talepleri karşılamakta yetersiz kal-

maktadır. Waters bu olgunun yaygınlaşmasında kitle iletişim araçlarının çok önemli bir rol oynadığına işaret etmektedir. Waters, esas olarak evrenselci, insancıl, hak odaklı talepleri gündeme getiren bu tür hareketlerin, çoğu kez, kitle iletişim araçları yoluyla birbirinden haberdar olan kişi ya da gruplarca kendiliğinden gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Bu tür hareketlerin ve grupların daha çok risk, ya da kriz gibi gerilim alanlarında ortaya çıktığını, ancak özellikle toplumsal tabakalaşmaya etkileri yönünden önemli dönüşümlere neden olduğuna işaret etmektedir. (Waters; 1994; s: 304-306).

Kitle iletişim araçlarındaki yaygınlaşma ve küreselleşmenin, toplumdan topluma farklı sonuçlar doğurduğu açıktır. Ancak, bu sürecin dolaylı bir sonucu, görece olarak daha demokratik toplumlarda yetersizleşmiş olan siyasal, ekonomik ve toplumsal hakların ifade eden "**yurttaş**" haklarının evrenselleşmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda, son dönemlerde, bir taraftan refah devletindeki daralmaların "**yurttaş**" haklarına etkileri, diğer taraftan küreselleşmenin ulusal vatandaşlıkla sınırlı kalan "**yurttaş**" haklarını yetersiz hale getirmesi üzerinde yoğun tartışmalar da devam etmektedir (Turner, 1993 ve Steenberg 1994). Örneğin, Saunders, "**refah devleti**" uygulamalarının "**yurttaş**" kavramını daha çok kurumsal ve bürokratik düzlemde yetersizleştirdiğini, dolayısıyla, bu sistemin içine girmeyen grupları ve bunların talep konularını dışladığını, bu nedenle bireyin taleplerini gündeme getirebilecek yeni bir "**yurttaşlık**" anlayışının ve aktif katılım biçimlerinin oluşması gerektiğinden söz etmektedir. (Saunders; 1993. s: 88).

Turner, "**yurttaş**" kavramını tartışarak, bu kavramın geleceğinin ulus-devletin geleceğine bağlı olduğunu, küresel siyasal sistemin kurulmasında ise, "**haklar**"ın gittikçe daha fazla önem kazandığını, bireyin ve farklı talepleri olan grupların "**devlet gücü**" karşısında korunması için mevcut "**yurttaş**" hakları anlamının çoğu zaman yetersiz kaldığını belirtmektedir. Turner bu günün dünyasında, artık akademik ve siyasal düzlemdeki tartışmalarda "**yurttaş hakları**" kavramının yerini "**insan hakları**" kavramının almasını önermektedir. (Turner, 1993.s: 186-187 ve Turner, 1994. s: 165-166).

Bu bağlamda, mevcut haklar sisteminin bürokratikleşmiş

ilişkisi ve farklılıklar konusu da bu bağlamda tartışılmaktadır. Kitlel toplumsal hareketlerin dikkati çeken özelliği, bunların yaygın olması ve siyasal toplumun dışında kalan alanlarda, kendiliğinden oluşan enformel gruplar, cinsiyet grupları, yerel gruplar gibi gruplarca gerçekleştirilmesidir. Pakulski, bunu, özellikle günümüzün karmaşık toplumlarında, toplumsal çatışma dinamiklerinin çok daha çeşitlenmiş olmasına bağlamaktadır. Bu bağlamda, Pakulski, bu hareketleri, toplumdaki çatışma eksenlerinin sınıf çatışmalarının dışındaki alanlarda da yaygınlaşmasına bağlamaktadır. Ancak, Pakulski, bu hareketleri kaynağında yaygın, kalıcı etkilerinin olabileceğinden söz etmektedir (Pakulski; 1993. s: 151).

Fuentes ve Gunter Frank da, genellikle, bu tür hareketlerin "**adaletsizlik**" duygusuyla oluşan, **saldırgan** oluştan çok, kendi haklarını **savunmaya** yönelik; **kalıcı** oluştan çok **geçici** olan; katilimciler arasında **geçişken** olabilen ; bazen birbirini **destekleyici**, bazen de, birbirine **yarışan**, hatta **çatışabilen** hareketler olduğuna dikkati çekmektedirler. Fuentes ve Gunter Frank, bu hareketleri, esas olarak devlet kurumlarının ve devletin gücünün birçok bireysel ve toplumsal talebi karşılamakta gittikçe yetersiz kalmasının bir sonucu olarak görmekteyler. Dünyadaki ekonomik ve toplumsal gelişmeler karşısında, devletin, bireyin haklarını ve isteklerini karşılamakta yetersiz kalmasıyla canlanan bu hareketler, bir anlamda, kurumsal siyasal gücün kullanımıyla ilgili kurulların -ya da "demokrasi" kurullarının- değiştirilmesine dönük taleplerin ifadesi olarak da kabul edilebilmektedir. (Fuentes ve Gunter Frank; 1989: s: 190-191).

Malcolm Waters, son dönemlerde dünyada yaygınlaşan, bölgesel, yerel, etnik, cinsiyetçi, kuşaklararası, dinsel farklılık gibi çok çeşitli konularda ortaya çıkan bu tür toplumsal hareketleri, daha çok tabakalaşmaya etkileri yönünden incelemektedir. Waters'a göre, bugün dünyada iki yönlü bir süreç yaşanmaktadır. Bir yandan işçi sınıfı hareketlerinin başarılarıyla elde edilmiş birçok kazanım "eşitlik ve yurttaşlık hakkı" olarak yerleşikleşmekte, yaygınlaşmakta ve kitleselleşmekte; diğer yandan, devlet, bütün bu talepleri karşılamakta yetersiz kal-

maktadır. Waters bu olgunun yaygınlaşmasında kitle iletişim araçlarının çok önemli bir rol oynadığına işaret etmektedir. Waters, esas olarak evrenselci, insancı, hak odaklı talepleri gündeme getiren bu tür hareketlerin, çoğu kez, kitle iletişim araçları yoluyla birbirinden haberdar olan kişi ya da gruplarca kendiliğinden gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Bu tür hareketlerin ve grupların daha çok risk, ya da kriz gibi gerilim alanlarında ortaya çıktığını, ancak özellikle toplumsal tabakalaşmaya etkileri yönünden önemli dönüşümlere neden olduğuna işaret etmektedir. (Waters; 1994; s: 304-306).

Kitle iletişim araçlarındaki yaygınlaşma ve küreselleşmenin, toplumdaki farklı sonuçlar doğurduğu açıktır. Ancak, bu sürecin dolaylı bir sonucu, görece olarak daha demokratik toplumlarda yerleşikleşmiş olan siyasal, ekonomik ve toplumsal hakları ifade eden "**yurttaş**" haklarının evrenselleşmesine neden olmuştur. Bu bağlamda, son dönemlerde, bir taraftan refah devletindeki daralmanın "**yurttaş**" haklarına etkileri, diğer taraftan küreselleşmenin ulusal vatandaşlıkla sınırlı kalan "**yurttaş**" hakları kavramını yetersiz hale getirmesi üzerinde yoğun tartışmalar da devam etmektedir (Turner, 1993 ve Steenbergen 1994). Örneğin, Saunders, "**refah devleti**" uygulamalarının "**yurttaş**" kavramını daha çok kurumsal ve bürokratik düzlemde yerleşikleştirdiğini, dolayısıyla, bu sistemin içine girmeyen grupları ve bunların talep konularını dışladığını, bu nedenle bireyin taleplerini gündeme getirebilecek yeni bir "**yurttaşlık**" anlayışının ve aktif katılım biçimlerinin oluşması gerektiğinden söz etmektedir. (Saunders; 1993. s: 88).

Turner, "**yurttaş**" kavramını tartışarak, bu kavramın geleceğinin ulus-devletin geleceğine bağlı olduğunu, küresel siyasal sistemin kurulmasında ise, "**haklar**"ın gittikçe daha fazla önem kazandığını, bireyin ve farklı talepleri olan grupların "**devlet gücü**" karşısında korunması için mevcut "**yurttaş**" hakları anlamının çoğu zaman yetersiz kaldığını belirtmektedir. Turner bu günün dünyasında, artık akademik ve siyasal düzlemdeki tartışmalarda "**yurttaş hakları**" kavramının yerini "**insan hakları**" kavramının almasını önemsemektedir. (Turner, 1993:s: 186-187 ve Turner; 1994. s: 165-166).

Bu bağlamda, mevcut haklar sisteminin bürokratikleşmiş

II. KENTSEL HAREKETLER

Kentsel hareketler ve kentsel gerilim, sosyal bilim ve özellikle kentbilim çevrelerinde uzun bir süredir üzerinde durulan konulardan biridir. Geçekundu hareketi, kiracı hareketleri, konut işgalleri, getto hareketleri, komşuluk hareketleri, yerel siyasal komitelerin hareketleri gibi heterojen, çoğu zaman siyasal açıdan örgütsüz olarak oluşan toplumsal kitle hareketleri üzerinde teorik ve ampirik çalışmalar yapılmaktadır. Kentsel alanlarla ilgili yapılmış olan çok sayıda alan araştırması, farklı toplumlarda ve farklı kentsel ortamlarda sonuçları ve etkileri bakımından birbirinden çok farklı nitelikte kentsel hareketin gerçekleşmekte olduğunu göstermektedir. Ancak, bunların yanı sıra bütün bu hareketlerin ortak noktaları ve anlamını kavramsal düzlemde açıklamaya çalışan önemli tartışmalar da vardır. Bu bölümde bu tartışmalar hakkında biraz bilgi vermeye çalışacağız.

Kentsel hareketlerin, toplumlardaki grupların üretim ilişkilerindeki eşitsiz konularından kaynaklanan "sınıfsal" hareketlerden niteliksiz olarak farklı hareketler olduğu belirginlik kazanmaktadır. Bu nedenle, bu hareketlerin toplumsal yapı ve katmanlaşmayla ilişkileri ve bunlara etkileri konular, temel tartışma konularından biridir. Kentsel alanlarda gerçekleşen, üretim ve çalışma alanlarının dışında kalan konularda ve daha çok günlük yaşamın sürdürülmesiyle ilgili konularda yoğunlaşan bu tür toplumsal hareketlerin "toplumsal tüketim" ve "toplumsal yeniden üretim" kavramları çerçevesinde ele alınması, bu bağlamda en önemli kavramlaştırmalardan biri olmaktadır. (Castells; 1977 ve Saunders, 1981). Bu kavramlar özellikle üretim alanında varolan çatışmaların yanı sıra ortaya çıkan bu çatışmaların toplumsal grup ve sınıfların yeniden üretim alanındaki yansımalarını ifade etmesi bakımından önemli bir çerçeve çizme olanağı vermiştir.

Toplumsal eşitsizliğin bir başka eksende yansımaları olan kentsel eşitsizliklerden doğan bu tür gerilimler hemen bütün toplumlarda yaygınlaşma eğilimi göstermektedir. Ancak bu yaygınlaşmanın nedenleri toplumdaki topluma değişmektedir. Bir önceki bölümde de aktarıldığı gibi, çalışma, iş yaşamı ve

yapısı içinde "sistem" dışı kalan ve dolayısıyla "yurttaş" hakkının korunması dışında kalan kitlelerin (örneğin; sürekli işsizler, yoksullar, göçmenler, azınlıklar vb.) durumu ve bürokratikleşmiş haklar dışındaki taleplerin (örneğin; kadınlar, farklı cinsel tercihler, çevre vb.) durumu tartışılmaktadır. Bütün bu tartışmaların ve yeniden ele alınan kavramların mevcut ulusal hukuk sistemleri bakımından önemli sonuçlar doğurduğu açıktır. Bu tartışmaların bir kesiminin uluslararası hukuk kuralları haline gelişi, bu konularda bir çok ülkeyi iç hukuklarında da bağlayıcı hale getirmektedir. Sonuçta, dünyanın bir ucunda ve çok kısıtlı bir çevreyi ilgilendirir gibi gözükken birçok tartışma, dünyanın bir başka ucunda bir başka anlam içinde etkisini gösterebilmektedir.

Diğer taraftan, dünyadaki hızlı ve ucuz ulaşım ve haberleşme sistemi, sözlerin, kararların ve imajların dünya yüzeyine hızla yayılmasına ve farklı bir kitle kültürünün oluşmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, çoğu zaman haberleşmedeki gelişmelerin etkisiyle, birçok ülkede, iç dengelerde çok önemli değişiklikler olmadan da siyasal koşullarda, yeni gelişmeler ve tartışmalar yaşanabilmektedir. Son dönemlerde, birçok ülkede daha önce gözlemlenmemiş birçok kitle hareketlerinin pıtrak gibi artışı bu olgunun da önemli payı olduğu birçok sosyal bilimci tarafından dile getirilmektedir. (Zolberg, Suhkre ve Aguayo. 1989: s: 230).

Gerek ileri sanayi toplumlarında, gerek üçüncü dünya ülkelerinde yaygınlaşma eğilimi gösteren bu tür toplumsal hareketlerin niteliği ve etkileriyle ilgili tartışmaların incelenmesi bu olgunun çok boyutlu yönünü gündeme getirmektedir. Bölge, yerleşim birimi, komşuluk, meslek, tabakalaşma, ırk, cinsiyet, etniklik, dil, din, vb. konularda bireysel, türdeş ya da heterojen grupların karmaşık bileşimlerinden oluşabilen toplumsal hareketlerin temel dinamiklerini kavrayabilmek oldukça zor olabilmektedir. Bu yönüyle, her toplumsal hareketin kendi niteliklerinin ve oluşum koşullarının ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği konusunda birçok tartışmacı anlaşmaktadır. Bu bağlamda, kentsel toplumsal hareketlerin de, nitelikleri, sonuçları ve etkileri yönünden somut oluşum koşulları içinde değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmektedir.

sosyal güvenlik gibi konularda ekonomik eşitsizliğin bir dermeye kadar giderilebildiği toplumlarda bu tür gelişmelerin nedenleri daha çok refah devleti uygulamalarındaki daralmalardan ya da bu uygulamaların toplumsal yaşamın diğer alanlarındaki bazı talepleri karşılayamamasından doğabilmektedir. Bu tür taleplerin karşılanamamasından doğan gelişmelerin, bu toplumlarda, zaman zaman üretim ve iş alanındaki çatışmanın yerini aldığı gözlemlenmektedir. Bunun yanı sıra, yine aynı toplumlarda, kurumsal olarak bu tür haklardan yararlanan "yurttaş"larla, "diğerleri" ya da kurumsal korumanın şemsiyesinin içinde kalan gruplarla, dışında kalan grupların yaşam koşullarındaki farklılıkların yarattığı gelişimin de bu tür hareketlerin canlandığı görülmektedir. (Waters:1994). Bu toplumlardaki "yurttaş" haklarının genişletilmesi talepleri, örneğin, bölgesel dengsizlik, çevre hakkı gibi taleplerle "yurttaş" haklarından yararlanamayanları, (örneğin göçmenler, evsizler, azınlıklar, işsizler, gibi grupların) hareketleri bu bağlamda değerlendirilmektedir.

Bütün bu tartışmalar, "mekan"ın toplumsal formasyona etkileri konusunda da gündeme getirmektedir. Kentleşme mekanla ilgili araştırmalar, kentlerde toplumsal katmanlaşmaya göre değişen bir mekansal katmanlaşmanın olduğunu göstermektedir. Mekansal katmanlaşmayla toplumsal katmanlaşma arasında çoğu zaman bir ilişkinin kurulabilmesi de mümkün olabilmektedir. Üst sınıf alanlar, orta sınıf alanlar ya da işçi sınıfı mahalleleri gibi mahallelerde farklı toplumsal katmanların, günlük yaşamlarını sürdürdükleri yaşama alanlarının niteliklerinin de farklı olduğu kolaylıkla gözlemlenebilmektedir. Yaşama alanlarındaki farklılıkların orada yaşayan bireylerin ve toplumsal grupların hem günlük yaşam kalitesine ve hem de yaşam standartlarına etkisi vardır. Kentleşme alanlarında yaşayanların bakımından gerek iş alanları ve gerekse konut alanlarının niteliği ve bu alanlara ulaşılabilmedeki eşitsizlikler birçok konuda çatışma ve gelişimin yaşanmasına neden olmaktadır. Bu yönüyle kentleşme ve kentleşme, oldukça karmaşık ve kapsamlı bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu bağlamda, kentleşme toprakların üretilme biçiminin ve kent topraklarının bir meta olarak toplumsal ilişkilere etkisi de

gündeme gelmektedir. Mingione, sanayileşme, sermaye birikimi ve mekansal oluşum ilişkilerinin nitelikleri üzerinde yaptığı bir analizde bu ilişkileri şöyle özetlemektedir.

1. Sermaye birikiminin mekansal sonucu, toplumsal ilişkilerin mekanda eşitsiz ve çelişkili dağılımıdır. Bu da bölgesel dengsizlikler, kentleşme yoğunlaşma, kentleşme eşitsizlikler biçiminde gözlemlenmektedir.
2. Kentleşme sırasında, kentleşme toprakların üretim süreci, "yaşayan" prekapitalist ilişkiler olarak, gerek kentleşme rant, gerek spekülasyon aracılığıyla, sermaye birikimiyle ve eşitsizliklerle ilgili gelişmelerde özel bir rol oynamaktadır.
3. Diğer taraftan, kentleşme arsalar kıt bir tüketim malı (konut, sanayi, hizmet üretimi gibi birçok değişik amaçla kullanılabilir) olarak da bu gelişmelerde etkili bir rol oynamaktadır. (Mingione:1981. s:21-22)

Mingione'ye göre, kentleşme toplumsal hareketler, bütün bu ilişkilerin sonucunda doğan çelişkilere doğmaktadır. Bu da, bu hareketlerin, heterojen, siyasal olarak örgütlü olmayan ve işçi sınıfının örgütlü hareketleriyle çok dolaylı ilişkisi olan hareketler olması sonucunu doğurmaktadır. Bu hareketlerin sermaye birikimi açısından yorumlanması için oluşum şartlarının değerlendirilmesi gereklidir. Geçekundu hareketi, kiracıların hareketleri, yerel politik komitelerin hareketlerinin hepsinin farklı anlamları ve yorumları olabilir. Bunlar ancak kapitalist gelişmenin farklı aşamalarındaki sermaye birikimi ve çelişkilere yorumlanmasıyla açıklanabilir (Mingione 1981; s:35).

Mingione, kentleşme ile sanayileşmenin birlikte gelişmediği ve kentleşmenin işsizlik ya da enformel sektörlerle birlikte geliştiği toplumlarda gelişimin "üretim" alanından "yeni üretim" alanlarına kaydığını belirtmektedir. Mingione, düzensiz işlerin, ikili işlerin, aile ekonomilerinin hakim olduğu bölgelerde çalışan grupların çok farklı biçimlerde bölündüğüne ve toplumsal gelişimin çok daha farklı alanlara kaydığına işaret etmektedir. Bu toplumlarda, bir taraftan iş piyasasında bölünmeler yaşanmakta, diğer taraftan birbirinden kopuk ve ilişkisiz gibi görünen birçok yeni alanda çatışma ve çelişkilere doğmaktadır. Bu toplumlarda, dağınık, çeşitli ve yaygın çelişki alanlarının doğması sonucunda, iş piyasası taleplerine düşük örgütlü

isgücü hareketlerinin yerini refah kurumlarına ulaşma amacına dönük hareketler almaktadır. Mingione, bu durumlarda toplumsal çelişkilerin yerel, kısıtlı konulara indirgenmiş, dağınık, yaygın ve bölünmüş olabileceğini ifade etmektedir. (Mingione:1981:s: 57).

Kentsel hareketler ve kentsel genlim konusunda yapılmış olan çalışmalar, devlet-toplum ilişkileri, sermaye birikimi gibi makro ölçekli analizlerden, "yerel" düzlemdeki çatışmaların daha somut olgular düzleminde inceleyen araştırma ve analizlere kadar çok çeşitli düzlemde yapılmaktadır. Biz burada, gerek bu hareketlerin daha çok "yerel" düzlemde gerçekleşmesi, gerek burada sonuçlarını aktaracağımız araştırmanın konusunu nedeniyle, daha çok "yerel" düzlemdeki ilişkileri inceleyen analiz ve araştırma sonuçlarını aktarmakla yetineceğiz.

ir
üt
er,
lan
;üç
ko-
la-
ora-
na /
ko-